

สรุปรายงานการไปราชการต่างประเทศ
ผู้แทนกรมอนามัย
การประชุมคณะทำงานวิชาการด้านน้ำ สุขาภิบาลและสุขอนามัย
(Thematic Working Group on Water, Sanitation and Hygiene)
ระหว่างวันที่ 19-20 สิงหาคม 2556
ณ กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์

1. ความเป็นมาของการประชุม

คณะทำงานวิชาการด้านน้ำ สุขาภิบาล และสุขอนามัย เป็นหนึ่งในเจ็ดคณะทำงานวิชาการที่ได้จัดตั้งขึ้นตามกฎบัตรข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออก ด้านอนามัยและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกฎบัตรนี้ได้รับการรับรองจากรัฐมนตรีสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียตะวันออก 14 ประเทศ ได้แก่ เนการาบรูไนดารุสซาลาม ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเทศมาเลเซีย ประเทศมองโกเลีย สหภาพพม่า สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐเกาหลี สาธารณรัฐสิงคโปร์ ราชอาณาจักรไทย และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ในเวทีการประชุมรัฐมนตรีฯ เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2550 ณ กรุงเทพมหานครและได้มีการประกาศปฏิญญากรุงเทพ ด้านอนามัยและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประเทศสมาชิกและองค์กรระหว่างประเทศถือเป็นแนวทางการดำเนินงานร่วมกันต่อไป ปัจจุบันประเทศสมาชิก 13 ประเทศจากทั้งหมด 14 ประเทศได้เข้าร่วมในคณะทำงานเฉพาะกิจด้านน้ำ สุขาภิบาล และสุขอนามัย จัดทำแผนปฏิบัติงาน 3 ปี (three-year work plan) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านเทคนิค ทำกิจกรรมร่วมกัน สนับสนุนและช่วยเหลือทรัพยากรต่างๆ ระหว่างประเทศ

เป็นระยะเวลากว่า 20 ปีที่หน่วยงานภาครัฐระดับชาติ องค์กรระหว่างประเทศ องค์กรเอกชน และภาคีเครือข่าย ได้ระดมทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร และสิ่งสนับสนุนต่างๆ เพื่อจัดทำแผนงาน โครงการ และกิจกรรมสร้างความตระหนักของประชาชน ในการปรับปรุงยกระดับการสุขาภิบาล สุขอนามัย และการจัดหาน้ำสะอาดในภูมิภาคเอเชียให้ดีขึ้น ซึ่งผลจากการร่วมแรงร่วมใจของหน่วยงานต่างๆ ช่วยเพิ่มความครอบคลุมของการสุขาภิบาลในภูมิภาค ถึงแม้จะมีความก้าวหน้าในการดำเนินงานปรับปรุงสภาพการสุขาภิบาลให้ดีขึ้น แต่ก็ยังมีประชากรเกือบ 700 ล้านคนในภูมิภาคที่ยังคงไม่มีส่วนที่ถูกหลักสุขาภิบาล และประชากร 783 ล้านคนทั่วโลกยังไม่มีน้ำสะอาดใช้ในการอุปโภค บริโภค ซึ่งอาจนำไปสู่การเพิ่มความเสี่ยงของการเกิดโรคที่เกิดจากอาหารและน้ำเป็นสื่อได้มากขึ้น

2. วัตถุประสงค์การประชุม

การประชุมคณะทำงานวิชาการด้านน้ำ สุขาภิบาล และสุขอนามัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นครั้งที่ 6 มีวัตถุประสงค์หลักดังนี้

1. เพื่อทบทวน และพิจารณาความก้าวหน้าของการดำเนินงานของแต่ละประเทศตามแผนการดำเนินงาน 3 ปี ที่ได้กำหนดไว้ในการประชุมครั้งที่แล้ว วันที่ 13-14 กันยายน 2555 ที่ประเทศอินโดนีเซีย

2. เพื่อพิจารณาการสร้างความเข้มแข็งในความร่วมมือและความสัมพันธ์ในของประเทศสมาชิกภูมิภาคเอเชีย เพื่อการให้สนับสนุนการจัดการด้านน้ำ และสุขาภิบาลที่ยั่งยืนในแต่ละประเทศ
3. เพื่อร่วมกันพิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับแนวทางที่ทำให้แผนปฏิบัติงานด้านน้ำ สุขาภิบาล และสุขอนามัยสามารถนำไปใช้เป็นนโยบายในการพัฒนาระบบการจัดการน้ำ และสุขาภิบาลของแต่ละประเทศให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก

ทั้งนี้ที่ประชุมได้ตกลงร่วมกันที่จะดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งต้องใช้เวลาและมอบหมายหน้าที่ให้กับประเทศ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3. ผู้เข้าร่วมประชุม

ประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านน้ำ สุขาภิบาล และสุขอนามัย จากประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จำนวน 11 ประเทศ ได้แก่ จีน กัมพูชา ลาว เวียดนาม พม่า ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ญี่ปุ่น ไทย มองโกเลีย และผู้แทนจากองค์การอนามัยโลก (WPRO, SEARO) สำหรับผู้แทนประเทศไทย ประกอบด้วย นางสุรีย์ วงศ์ปิยชน รักษาการนักวิชาการสาธารณสุขทรงคุณวุฒิ (ด้านสุขาภิบาล) นางปริยดา โชควิญญู นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม และน.ส.นัยนา ใช้เทียมวงศ์ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ

4. สรุปสาระสำคัญ

1. Discussion on the Regional Forum Update

ผู้แทนองค์การอนามัยโลก (WPRO) Dr. Mohd Nasir Hassan นำเสนอข้อมูลการปรับโครงสร้างของหน่วยงานและองค์กรในเวทีภูมิภาค (Regional Forum) กล่าวคือระดับ Minister และ High level ยังคงอยู่เหมือนเดิม แต่ตัด Advisory Board ออกไป งานด้านวิชาการมีองค์กรเพิ่มขึ้นคือ Scientific Panel of Environmental and Health และ Knowledge Network ส่วน Thematic Working Group (TWG) ยังคงมีอยู่ แต่ทำงานในลักษณะสมัครใจ อาจมีหรือไม่มีกิจกรรมต่อเนื่องก็ได้แล้วแต่การขับเคลื่อนของประธานกลุ่มเป็นสำคัญ ทำกิจกรรมโดยสถาบันหรือหน่วยงานในระดับประเทศ และอาจไม่ได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายเลขานุการมากเหมือนในอดีต

2. Concept note on EASAN (the East Asian Ministerial Conference on Sanitation and Hygiene) ผู้แทนองค์การอนามัยโลก (SEARO) Mr. Terrence Thompson ได้นำเสนอสรุปการประชุม EASAN ครั้งที่ 3 ซึ่งได้มอบหมายให้ TWG ด้านน้ำ การสุขาภิบาล และสุขอนามัย ทำหน้าที่ประสานงานและวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ จัดเตรียมเอกสารสนับสนุนการจัดประชุม EASAN ครั้งที่ 4 ในปี 2015 นอกจากนี้สรุปการประชุม TWG ครั้งที่แล้วได้กำหนดให้จัดตั้งคณะทำงานขึ้น 1 ชุด ประกอบด้วยผู้แทนจากประเทศ กัมพูชา อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ประเทศไทย และผู้แทน WHO โดยการสนับสนุนของ UNICEF จัดประชุมขึ้นที่กรุงเทพฯ ในระหว่างวันที่ 2-3 เมษายน 2556 เพื่อจัดทำรายงานการติดตามความก้าวหน้าตามข้อตกลงจากการประชุมฯ ที่เกาะบาห์ลี โดยใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในระบบการติดตามผลของ JMP และ GLAAS จัดทำแผนการสร้างความเข้มแข็งของระบบการติดตามแผนที่แนวทางการติดตามกำกับสุขาภิบาลเชิงรุกในระดับประเทศ

3. Water Safety Plan

ผู้แทนองค์การอนามัยโลก (WPRO) Dr. Mohd Nasir Hassan นำเสนอการจัดทำแผนความปลอดภัยของน้ำบริโภค (Water Safety Plan) ซึ่งทุกประเทศควรใช้เป็นเครื่องมือหลักในการประกันความปลอดภัยของ

น้ำบริโภค และWHO ได้กำหนดให้แผนความปลอดภัยของน้ำบริโภคนี้เป็นคำแนะนำในคู่มือแนวทางการควบคุมคุณภาพน้ำบริโภคฉบับที่ 4 (the 4th edition of WHO Guidelines for Drinking Water Quality) ในโดยใช้หลักการประเมินความเสี่ยงมาประยุกต์ใช้กับกระบวนการจัดหา น้ำดื่มสะอาด ให้ความสำคัญกับการให้ความรู้ผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยผู้ผลิต ผู้ควบคุมดูแลคุณภาพมาตรฐานกระบวนการผลิตน้ำทั้งระบบ

4. Action Plan for TWG-WSH และ Draft guideline for country mapping

เนื่องจากในระหว่างการประชุม ปัญหาด้านสภาพอากาศ ฝนตก น้ำท่วมทำให้ประธานการประชุม Mr. Joselito M. Riego de Dios ไม่สามารถเดินทางมาร่วมประชุมในวันแรกได้ ทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะนำเสนอและพิจารณาแผนและแนวทางการดำเนินงานดังกล่าวร่วมกันได้ ประธานและเลขาธิการประชุมจึงจะจัดทำแผนและแนวทางการดำเนินงาน และส่งให้ประเทศสมาชิกพิจารณาภายหลังการประชุมต่อไป

5. Presentation of each TWG member country

เป็นการนำเสนอความก้าวหน้าการดำเนินงานด้านน้ำและการสุขาภิบาลในแต่ละประเทศสมาชิก ได้แก่ จีน กัมพูชา ลาว เวียดนาม พม่า ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ญี่ปุ่น ไทย มองโกเลีย ในการนี้ นางสุรีย์ วงศ์ปิยชน รักษาการนักวิชาการสาธารณสุขทรงคุณวุฒิ (ด้านสุขาภิบาล) ได้รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานด้านน้ำ สุขาภิบาล และสุขอนามัยของประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย การจัดการน้ำสะอาด (ความครอบคลุม คุณภาพ ความเพียงพอ) การรับรองประปาดื่มได้ และการสุขาภิบาล (ความครอบคลุมของส้วม การพัฒนาและยกระดับส้วมสาธารณะให้ได้มาตรฐาน HAS) และโครงการโรงพยาบาลลดโลกร้อนด้วยการสุขาภิบาลยั่งยืน

6. General discussion ที่ประชุมได้หารือร่วมกันในประเด็นต่างๆ มีข้อสรุปดังนี้

- Dr. Mohd Nasir Hassan เสนอให้ทุกประเทศควรมีแผนความปลอดภัยด้านสุขาภิบาล (Sanitation Safety Plan) เช่นเดียวกับแผนความปลอดภัยของน้ำบริโภค (Water Safety Plan) เนื่องจาก การสุขาภิบาลในบางประเทศยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน MDG

- ควรมีการนำเสนอหลักสูตรอบรมด้านน้ำ การสุขาภิบาล และสุขอนามัย โดยนำตัวอย่างมาจากประเทศที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน เพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่ประเทศที่การดำเนินงานยังไม่บรรลุเป้าหมายนำไปปรับใช้ ในการประชุมครั้งต่อไป

- ควรมีการนำเสนอผลดำเนินงานด้านน้ำ สุขาภิบาล และสุขลักษณะที่ประสบความสำเร็จ ในการประชุมครั้งต่อไป

- ควรมีการเผยแพร่ และแบ่งปันข้อมูลระหว่างประเทศสมาชิกทาง Internet หรือโดยผ่านเว็บไซต์ ซึ่งประธานการประชุมเสนอให้ใช้เว็บไซต์ของกรมอนามัย ประเทศฟิลิปปินส์เป็นแหล่งเผยแพร่ข้อมูล

5. ผลที่ได้รับจากการประชุม

1. ได้นำเสนอความก้าวหน้าของประเทศไทยและข้อมูลและแนวทางการดำเนินงานด้านน้ำ และสุขาภิบาลระดับภูมิภาคและนานาชาติ เพื่อนำมาปรับใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานกิจกรรมที่ประเทศไทยรับผิดชอบเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแผนงานแผนปฏิบัติงาน 3 ปี TWG-WSH

2. กำหนดทิศทางแผนและแนวทางการดำเนินงานด้านการจัดหา น้ำสะอาด และการสุขาภิบาล ซึ่งผู้แทนแต่ละประเทศจะต้องเตรียมข้อมูลและรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานฯ ของประเทศในการประชุมครั้งต่อไป

3. ความก้าวหน้าในการปรับโครงสร้างของ Regional Forum ซึ่งทุกประเทศต้องรับทราบและปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมภูมิภาค

6. ข้อเสนอแนะ

การประชุมคณะทำงานวิชาการด้านน้ำ สุขาภิบาลและสุขอนามัย(TWG-WSH) เป็นการประชุมต่อเนื่องที่มีความสำคัญ ซึ่งเป็นคณะทำงานที่สนับสนุนและจัดเตรียมข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อกำหนดทิศทาง กลยุทธ์และแนวทางในการดำเนินงานด้านน้ำ สุขาภิบาล และสุขอนามัยของประเทศ เพื่อพัฒนางานในระดับประเทศ ซึ่งเป็นภารกิจสำคัญของกรมอนามัยภายใต้แผนการดำเนินงานอนามัยและสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ตลอดจนการติดตามความก้าวหน้า ประสานความร่วมมือของประเทศสมาชิกในระดับภูมิภาค และระดับโลก